

SAYI : 36311982-101.07.04-E.6260
BAŞVURU NO : 2017/80
KARAR TARİHİ : 09/06/2017

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN

:

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ

: -

BAŞVURUYA KONU İDARE

: Gebze Teknik Üniversitesi Rektörlüğü

BAŞVURUNUN KONUSU

: Mahkeme kararının uygulanarak lehine hükmedilen tazminat tutarının ödenmesi talebi hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ

: 6.1.2017

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuran; Gebze Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne karşı kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açtığını, Gebze 1 inci Hukuk Mahkemesinin 2011/69 esas numarası ile gördüğü bu davada yasal faiz hariç 405.000 TL tazminat kazandığını, mahkeme kararının Yargıtay 5 inci hukuk dairesinin 2012/1798 esas, 2012/7854 sayılı karar numaralı ilamı ile onanarak 21/06/2012 tarihinde kesinleşmiş olduğunu, kesinleşen mahkeme kararına yönelik İstanbul Anadolu 10 uncu İcra Dairesinin 2012/885 esas sayılı icra emri ile takip başlattığını, icra emri sonrasında 09/10/2014 tarihinde küçük miktarda bir ödeme yapıldıktan sonra kalan kısım için ödeme yapılmadığını belirterek mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. 21/02/2017 tarihli yazı ile Gebze Teknik Üniversitesi Rektörlüğünden şikâyet konusuna ilişkin bilgi ve belge talebinde bulunulmuştur. Rektörlük özetle; Yakub EKŞİOĞLU tarafından Gebze 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2011/69 Esas numaralı dosyası üzerinden Üniversite aleyhine kamulaştırmasız el koymadan kaynaklanan tazminat nedeniyle dava ikame edildiğini, bu dava sonucunda davanın kabulü ile 405.000 TL tazminata ve dâva tarihi olan 09.02.2011 tarihinden itibaren işleyecek yasal faize hükmedildiğini, yerel mahkeme ilamının temyiz üzerine Yargıtay 5. Hukuk Dairesi kararı ile onandığını ve kesinleştiğini,

3. Mahkeme ilamındaki borca binaen davacı tarafça İstanbul 10. İcra Müdürlüğü'nün (Pendik 2. İcra Müdürlüğü) 2012/884 E. sayılı dosyası üzerinden, vekâlet ücretinin tahsili amacıyla 26.201,65 TL bedele haiz ilama dayalı icra takibi başlatıldığını, aynı zamanda yine mahkeme kararında hükmedilen meblağın tahsili amacıyla İstanbul 10. İcra Müdürlüğü'nün (Pendik 2. İcra Müdürlüğü) 2012/885 E.

sayılı dosyası üzerinden 440.852,90 TL bedele haiz ilama dayalı icra takibi başlatıldığını, akabinde gerekli ödemelerin yapılmaması nedeniyle Pendik 2. İcra Dairesi'nin 2012/88413. ve 2012/885E. sayılı dosyaları üzerinden 27.06.2012 tarihli borç muhtıraları gönderildiğini,

4. Tecessüm eden süreçte Pendik 2. İcra Dairesi'nin 2012/884E. sayılı icra dosyasının alacağına ilişkin toplam 25.286,96 TL tutarındaki avukatlık ücreti ödemesi Üniversite tarafından davacı vekiline yapıldığını,
5. Sürecin devamında başvuranın vekilleri tarafından Üniversite Rektörlüğü'ne 21.02.2013 tarihinde söz konusu icra takiplerine ilişkin ödemelerin yapılmadığı ve dosya alacaklarının evleviyetle ödenmesi hususundaki yazı ve eki icra dosyası güncel kapak hesabı gönderildiğini, bu yazının aynı zamanda dağıtımlı olarak Y. E. tarafından Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı'na da iletildiğini,
6. Davacı vekillerinin T.C. Maliye Bakanlığı'na iletmiş oldukları yazı sonrasında Maliye Bakanlığı'nın 06.12.2013 tarihli yazısı ile davacı vekillerinin bila tarihli dilekçe ve ekleri Üniversitemiz Rektörlüğü'ne iletildiğini ve gereğinin rica edildiğini,
7. Akabinde Üniversitemiz tarafından 02.10.2014 tarihinde İstanbul Anadolu 10. İcra Dairesi Müdürlüğü'nün 2012/885E. sayılı dosyasına **135.998,55 TL ödeme yapıldığını**, aynı tarihte Üniversitemiz tarafından İstanbul Anadolu 10. İcra Dairesi Müdürlüğü'nün 2012/884E. sayılı dosyasına 33.431,49 -TL ödeme yapıldığını, yapılan ödemelerle İstanbul Anadolu 10. İcra Müdürlüğü'nün 2012/88413. sayılı dosyası borcu tamamen kapatıldığını, **ödenek yetersizliği gereği 2012/885 E. sayılı dosya borcu kısmen kapatılmadığını**,
8. Kesinleşen dava konusu borcun tamamının ödenmemesi nedeni ile başvuranın 22.07.2015 tarihinde Kamu Denetçiliği Kurumuna şikâyet yoluna gittiğini, başvuru hakkında Gönderme Kararı verildiğini, Gönderme Kararına cevap verildiğini ve bu cevabi yazıda **“Kamulaştırmasız el atma nedeniyle tarafınıza 2014 yılında 137.100,00 TL ödeme yapılmış olup, kalan bakiyenin ödenebilmesi için 01.06.2015 tarih ve 1873 sayılı yazımız ile Maliye Bakanlığı'ndan ek ödenek verilmesi istenmiştir. Talep edilen ek ödenek geldiğinde hesabınıza ödeme yapılacaktır.”** Hususunun hatırlatılarak **Maliye Bakanlığı'ndan talep edilen ödenek geldiğinde dosya borcunun ivedilikle kapatılacağını bildirildiği**,
9. Maliye Bakanlığı'ndan talep edilen ödeneğin gelmesi ile 07.10.2015 ve 01.02.2016 tarihlerinde ayrı ayrı İstanbul Anadolu 10. İcra Müdürlüğü'nün 2012/885E. sayılı dosyası üzerinden **93.482,88 TL ve 399.297,42 TL ödeme yapıldığını**,
10. Akabinde Üniversitemiz Hukuk Müşavirliği tarafından İstanbul Anadolu 10. İcra Müdürlüğü'nün 2012/885E. sayılı dosyasına 28.07.2016 tarihli bakiye borç muhtırasına ilişkin beyanlar sunulduğunu, **Üniversitenin özel bütçeli bir devlet kuruluşu olması hasebiyle ayrılan ödenek ve ayrılan bu ödeneğin harcanması usulünün tamamen 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na uygun olarak cereyan ettiği, 2016 mali yılı başlangıç bütçe kaleminde kamulaştırma bedeli bulunmadığını fakat Haziran 2016 yılı kamulaştırma kalemine talep edilen bütçenin gönderilmesi sonrası söz konusu ödemelerin yapılacağını**,
11. Üniversitemiz Rektörlüğü tarafından Maliye Bakanlığı'na yazılan yazı ile kamulaştırma bütçe tertibinde ihtiyaç duyulan 1.900.000,00 TL ek ödenek talep edildiğini, bu talebin gerekçesinde başvurana ödenmesi gereken 131.340,11 TL bakiye borç da yer aldığını, Ek ödenek aktarımı yapılamadığından 29.11.2016 tarihinde bakiye borcun bulunduğu icra dosyası üzerinden 138.756,45 TL bedele haiz bakiye borç muhtırası gönderildiğini, ilgili borcun ödenmesi için Üniversitemiz Hukuk Müşavirliği tarafından tekrar İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı'na yazıldığını, İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı tarafından verilen cevabi yazıda Haziran 2016

yılında kamulaştırma kalemine talep edilen bütçenin gönderilmesi sonrası ödemelerin yapılacağı bilgisinin iletildiğini,

12. Üniversitemiz Rektörlüğü tarafından Maliye Bakanlığı'ndan 13.12.2016 tarihinde tekrar kamulaştırma bütçe tertibinde ilama dayalı borçların karşılanması amacıyla 342.500,00 TL ek ödenek talep edildiğini, bu talebin gerekçesinde de başvurana ödenmesi gereken 13 1.340,11 TL bakiye borcun da yer aldığını,
13. Anılan ve anlatılan sebepler ve ekte sunulan ve Kurumumuzca talep edilen tüm bilgi ve belgeler ışığında 2014 yılında Gayrimenkul Alımları ve Kamulaştırması Giderleri bütçe tertibine bütçe başlangıç ödeneği tefrik edilmediğini, yıl içinde 470.000,00 TL ek ödenek alındığını ve 470.000,00 TL ödeneğin kullanıldığını, 2015 yılında Gayrimenkul Alımları ve Kamulaştırması Giderleri bütçe tertibine 2.000,00 TL bütçe başlangıç ödeneği tefrik edildiğini, yıl içinde alınan 496.000,00 TL ek ödenekten sonra 2.902.000,00 TL ödenek oluştuğunu ve kullanıldığını, 2016 yılında alacaklı kalan bakiye borcunun ödenebilmesi için ilgili harcama birimi İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı'nın talebi doğrultusunda iki adet yazı ile Maliye Bakanlığından ödenek talebinde bulunduğu ancak başlangıç ödeneği bulunmayan Gayrimenkul Alımları ve Kamulaştırması Giderleri bütçe tertibine ödenek alınmadığından cihetle anılan bakiye borç ilgisine ödenemediğini belirtmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

14. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı T.C. Anayasasının "Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı" başlıklı 74 üncü maddesi: "*Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.*"

15. 14/6/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun "Kurumun Görevi" başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrası: "*Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.*"

16. Anayasanın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. Maddesi: "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*"

17. 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun "Kamulaştırılmaksızın kamu hizmetine ayrılan taşınmazların bedel tespiti" başlıklı Geçici 6 ncı maddesi:

(3) "*Uzlaşma; idareye ait taşınmazın trampası, idareye ait taşınmaz üzerinde sınırlı aynı hak tanınması veya imar mevzuatı çerçevesinde başka bir yerde imar hakkı kullandırılması suretiyle veya bunların mümkün olmaması halinde nakdi bedel üzerinden yapılabilir.*"

(8) "*Kesinleşen mahkeme kararlarına istinaden bu madde uyarınca ödemelerde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması halinde, merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerinin (Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinin güvenlik ve savunmaya yönelik mal ve hizmet alımları ile yapım giderleri için ayrılan ödeneklerin) yüzde ikisi, belediye ve il özel idareleri ile bağlı idareleri için en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının, diğer idareler için en son kesinleşmiş bütçe giderleri toplamının en az yüzde ikisi oranında yılı bütçelerinde pay ayrılır. Kesinleşen alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması halinde, ödemeler, sonraki yıllara sari olacak şekilde, garameten ve taksitlerle gerçekleştirilir. Taksitlendirmede, bütçe imkânları ile alacakların tutarları dikkate alınır. Taksitli ödeme süresince, 3095 sayılı Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenir. İdare tarafından, mahkeme kararı gereğince nakdi ödeme yerine, üçüncü fıkrada belirtilen diğer*"

uzlaşma yolları da teklif edilebilir ve bu maddenin uzlaşmaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılabilir.

(9) ... Evvelce açtıkları davalar sonunda tazminat almaya hak kazanmış veya süre dışındaki sebeplerden dolayı davaları reddedilmiş olanlar hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz. Ancak, gerek iç hukuka ve gerekse milletlerarası hukuka göre evvelce açtıkları davalar sonunda hak kazanmış oldukları tazminat henüz ödenmemiş olanlara, idare tarafından nakdi ödeme yerine, üçüncü fıkrada belirtilen diğer uzlaşma yolları teklif edilebilir ve bu maddenin uzlaşmaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılabilir."

18. 5018 sayılı Kanunun "Ödenemeyen giderler ve bütçeleştirilmiş borçlar" başlıklı 34. Maddesi:

(2) "Kamu idarelerinin nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması halinde giderler, muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ödenir. Ancak, ... ilama bağlı borçlara, ödenmemesi halinde gecikme cezası veya faiz gibi ek yük getirecek borçlara ve ödenmesi talep edilen emanet hesaplarındaki tutarlara öncelik verilir."

IV. KAMU DENETÇİSİ HÜSEYİN YÜRÜK'ÜN KAMU BAŞDENETÇİSİ'NE ÖNERİSİ

19. Mahkemece hükmedilen tazminat tutarının tamamının icra takibine rağmen yaklaşık 6 yıldır ödenmediği, ödemelerin her yıl bütçeye göre düzenli olarak yapılmadığı, tazminat bedelinin taksitlendirilerek bir ödeme planına bağlanmadığı, başvurana uzlaşma teklifinde bulunmadığı, böylece başvuranın alacağına ulaşmada bir belirsizlik yaşadığı, kişi yararı ile kamu yararı arasındaki dengenin kişi aleyhine bozulduğu, tazminat ve faiz ödemesinin uzun yıllara yayılması ile birlikte bu süreçte taşınmazın rayiç değerinde meydana gelecek değer artışı ile birlikte ödenen faizin yetersiz kalabileceği, anayasal hak olan mülkiyet hakkını sınırlandırıldığı ve tasarruf hakkını ortadan kaldırıldığı tespit edilmiştir. Bütçe imkânlarının yeterli olmaması gerekçesi ile gerçekleşen bu durumun, hukuki güvenlik ilkesi, mahkemeye erişim hakkı ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiği gerekçesi ile **kesinleşen mahkeme ilamına göre arta kalan alacağın ödenmesi hususunda Gebze Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne** tavsiyede bulunulması gerektiğine ilişkin öneride bulunmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

20. Başvuran tarafından Gebze 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2011/69 Esas numaralı dosyası üzerinden Gebze Teknik Üniversitesi aleyhine kamulaştırmaz el atmadan kaynaklanan 405.000 TL tazminat ve dava tarihi olan 09.02.2011 tarihinden itibaren işleyecek yasal faize hükmedilmiştir. Hüküm Yargıtay 5. Hukuk Dairesi kararı ile onanarak kesinleşmiştir.

21. Mahkeme ilamındaki borca binaen başvuran tarafından, İstanbul 10. İcra Müdürlüğü'nün (Pendik 2. İcra Müdürlüğü) 2012/884 E. sayılı dosyası üzerinden, vekâlet ücretinin tahsili amacıyla 26.201,65 TL, aynı zamanda yine mahkeme kararında hükmedilen meblağın tahsili amacıyla İstanbul 10. İcra Müdürlüğü'nün (Pendik 2. İcra Müdürlüğü) 2012/885 E. sayılı dosyası üzerinden 440.852,90 TL bedele haiz ilama dayalı icra takibi başlatılmıştır.

22. İdare tarafından 02.10.2014 tarihinde İstanbul Anadolu 10. İcra Dairesi Müdürlüğü'nün 2012/885 E. sayılı dosyasına **137.100,00 TL ödeme yapıldığını**, aynı tarihte İdare tarafından İstanbul Anadolu 10. İcra Dairesi Müdürlüğü'nün 2012/884E. sayılı dosyasına vekâlet ücreti kapsamında 33.431,49 -TL ödeme yapılarak İstanbul Anadolu 10. İcra Müdürlüğü'nün 2012/88413. sayılı dosyası borcu tamamen kapatılmıştır. **Ödenek yetersizliği** gerekçesi ile 2012/885 E. sayılı kısmen kapatılmayan dosya borcuna ilişkin, 07.10.2015 ve 01.02.2016 tarihlerinde ayrı ayrı İstanbul Anadolu 10. İcra Müdürlüğü'nün 2012/885E. sayılı dosyası üzerinden **93.482,88 TL ve 399.297,42**

TL ödeme yapılmıştır. Kalan borç tutarı olan 131.340,11 TL, 2016 mali yılı başlangıç bütçe kaleminde kamulaştırma bedeli bulunmadığı gerekçesi ile ödenmemiştir.

23. Anayasa Mahkemesinin 3/4/2014 günlü ve 2013/711 sayılı bireysel başvuru kararında, ...taşınmazlarına Belediye tarafından kamulaştırma yapılmaksızın el atıldığı, Belediye aleyhine ilk derece mahkemesinde açtıkları dava sonucunda taşınmazın bedelinin Belediyeden tahsiline karar verildiği, Mahkeme kararlarının icrası amacıyla yapılan ilama dayalı icra takibine rağmen hükmedilen bedellerin ödenmediği belirtilerek "**mülkiyet**" ve "**adil yargılanma haklarının**" ihlal edildiği iddiasına ilişkin yaptığı incelemede,

24. Adil yargılanma hakkının ihlali iddiası yönünden yapılan inceleme neticesinde; Yargı kararlarının uygulanmasının " mahkemeye erişim hakkı" kapsamında değerlendirildiği, buna göre, yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermiş olmasının yeterli olmadığı, ayrıca bu kararın etkili bir şekilde uygulanmasının da gerektiği; Davaya taraf olan kişinin etkin korunmasının ve hukuka uygunluğun sağlanmasının idarenin kendisi hakkında verilebilecek nihai yargı kararlarına uymasını gerektirdiği, şayet idare, yargı kararını uygulamayı reddediyor veya ihmal ediyor ya da onu uygulamayı geciktiriyorsa, bu durumda davada taraf olan kişinin davanın safahatı süresince yararlandığı Sözleşmenin 6. maddesinde öngörülen teminatların, her türlü varlık nedenini kaybettiği (bkz. *Süzer ve Eksen Holding A.Ş. / Türkiye*, B. No:6334/05, 23/10/2012, § 115), **Devletin, bir kurumu aleyhinde verilen nihai ve bağlayıcı mahkeme kararıyla ortaya konulan borcunu ifa etmemek için ekonomik kaynak yokluğunu mazeret olarak ileri süremeyeceği,** (bkz. *Burdov / Rusya*, B. No:59498/00, 7/5/2002, § 35), **Mahkemece hükmedilen taşınmaz bedelinin ödenmesindeki normal olmayan gecikmelerin,** paranın değer kaybetmesi göz önünde tutulduğunda, taşınmazına el konulan kişileri belirsizlik içinde bırakarak **maddi kayıplara neden olabileceği, hatta mahkemece faize hükmedilse dahi bu faiz miktarının, maddi zararların tamamını karşılama imkanı olmayabileceği** (bkz. *Akkuş / Türkiye*, B.No:19263/92, 9/7/1997, § 29), yönünde tespit ve değerlendirmelerde bulunularak... **başvurucuların hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

25. Mülkiyet Hakkının İhlali İddiası Yönünden Yapılan İnceleme Neticesinde; Başvuruya konu Mahkeme kararlarıyla Belediye tarafından kamulaştırma yapılmaksızın el atılan taşınmaz bedelinin Belediyeden tahsiline karar verildiği, hüküm altına alınan taşınmaz bedelinin, başvuru alacak haklarının olduğunu gösterdiği, dolayısıyla **mahkeme kararına dayalı bu alacakların "mülkiyet" hakkı kapsamında değerlendirildiği;** bir mahkeme hükmünden doğan alacak, icra edilebilir olduğunun kanıtlanması durumunda mal ve mülk olarak kabul edilebileceği (bkz. *Burdov / Rusya*, B. No:59498/00, 7/5/2002, § 40), **AİHM'nin, demokratik bir toplumda hukukun üstünlüğü ilkesine atıfla, alacak hakkı bulunduğunu gösteren yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini kabul ettiği** (bkz. *Süzer ve Eksen Holding A.Ş. / Türkiye*, B. No:6334/05, 23/10/2012, § 155), **AİHM'nin, yargı kararlarının icrasının gecikmesini, "mülkten barışçıl yararlanma" hakkına müdahale olarak kabul ettiği** (bkz. *Burdov / Rusya*, B. No:59498/00, 7/5/2002, § 40), Öte yandan, Sözleşmenin 6. maddesi ile Protokolün 1. maddesinin, devlete, yargı kararlarının uygulanması bakımından etkili bir sistem kurma yükümlülüğü getirdiği (bkz. *F u k l e v / Ukrayna*, B. No: 71186/01, 30/11/2005, § 84); **bir mahkeme kararını uygulamakla görevli kamu makamları, bu kararın uygulanmasını engellemekte ya da kararın uygulanması için gerekli özeni göstermemekteyse bu durumun Anayasa'nın 35. ve 36. maddelerinin ihlali anlamına geleceği,** Başvurucuların, Mahkeme kararına dayalı ve mülkiyet hakkı kapsamında kabul edilen alacaklarının tahsili amacıyla **İdare aleyhine yaptıkları icra takibinin uzun sürmesinin ve alacağa ulaşmada bir belirsizlik bulunmasının, Mahkemece verilen kararı,**

etkili sonuçları bakımından konusuz bıraktığı, tespit ve değerlendirmelerinde bulunarak başvurucuların, **mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar verilmiştir.**

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 09/07/1997 tarihli Akkuş/Türkiye Kararında, "Türkiye'de yıllık enflasyonun %70 olduğu bir dönemde bedel artışı tazminatının Yargıtay kararından 17 ay sonra ve sadece %30 faizle hesaplanarak başvurucuya ödendiği; ... kamu makamlarının ödemeyi 17 ay geciktirmekle tazminatı yetersiz duruma getirdikleri ve sonuç olarak kişinin mülkiyet hakkının korunması ile genel yararın gerekleri arasındaki adil dengeyi bozdukları" gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

27. Kamu Denetçiliği Kurumu 2014/5065 sayılı şikâyet başvurusu hakkında, mahkemece kamulaştırmasız el atmadan dolayı 2012 yılında hükmedilen tazminatın, tamamının 2015 yılına kadar İdarece ödenmemesi üzerine Tavsiye Kararı vermiştir.

28. Kararda, Anayasanın 13. Maddesi gereği, temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı, herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğunu ve bu hakkın ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceğini öngördüğü,

29. Öte yandan Anayasanın "hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinde, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğunu düzenlediği, AYM içtihatları incelendiğinde, hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir hak olarak kabul edildiğinin görüldüğü,

30. Tazminat bedelinin bir ödeme planına bağlanmadığı, şikâyetçinin Mahkeme kararına dayalı ve mülkiyet hakkı kapsamında kabul edilen alacaklarının tahsili amacıyla İdare aleyhine yaptığı icra takibinin 2 yıldan bu yana devam ettiği, bugüne kadar alacağının yaklaşık %25'ini tahsil edebildiği, alacağına ulaşmada bir belirsizlik bulunduğu, Mahkemece verilen kararın etkili sonuçları bakımından konusuz bırakıldığı, kişi yararı ile kamu yararı arasında olması gereken dengenin bozulduğu, mülkiyet hakkının sınırlandırıldığı, ayrıca tasarruf hakkını ortadan kaldırıldığı, idarenin her ne kadar taşınmaz karşılığında bir tazminat ve faiz ödemeye mecbur bırakılsa da, bu bedelin ne zaman ve ne kadar ödeneceği hususunun belirsiz olması nedeniyle bu süreçte taşınmazın rayiç değerinde meydana gelecek değer artışının da söz konusu olacağından ödenen faizin yetersiz kalabileceği,

31. Anayasanın 138 inci maddesinde, mahkeme kararlarına uyma, bu kararları değiştirmeksizin yerine getirme hususunda yasama ve yürütme organları ile idare makamları lehine herhangi bir istisna kuralına yer verilmediği, yargı kararlarının ilgili kamu otoritelerinde zamanında yerine getirilmediği bir devlette, bireylerin yargı kararlarıyla kendilerine sağlanan hak ve özgürlükleri tam anlamıyla kullanabilmelerinin mümkün olamayacağı, **bu sebeple hukukun üstünlüğünün geçerli olduğu bir devlette, bireylerin kamu otoritesi ve hukuk sistemine olan güven ve saygılarını koruma adına vazgeçilmez bir görev ifa eden yargı kararlarının zamanında icra edilmeyerek sonuçsuz bırakılmasının kabul edilemeyeceği, (AYM, BN. 2013/1752, KT. 26/6/2014)**

32. Hukuki güvenlik ilkesinin öngörülebilirliği sağlayan işleviyle hukuk devletinin ayrılmaz bir parçası olduğu, **idarenin mahkeme kararlarına uymaması, uygulanmasını geciktirmesi hukuki güvenlik ilkesini işlevsiz duruma getireceği gibi, adli yörden de suç oluşturabileceği,**

33. Yargı kararlarının uygulanmasının hem Anayasa Mahkemesi hem de AİHM içtihatları ışığında "*mahkemeye erişim hakkı*" kapsamında değerlendirildiği, idarenin, yargı kararını uygulamayı reddetmesi veya ihmal etmesi ya da onu uygulamayı geciktirmesi durumlarında davada taraf olan kişinin davanın safahatı süresince yararlandığı adil yargılanma hakkı kapsamında öngörülen tüm teminatların her türlü varlık nedenini kaybettiğinin kabul edildiğini,

34. AYM içtihatları incelendiğinde, Anayasanın 138/4 maddesi uyarınca yargı kararının icrasında gerçekleşen gecikmenin, başvuruçuların adil yargılanma haklarına müdahale olarak kabul edildiği, kararın icrasında ne kadar süreli bir gecikmenin hak ihlali sayılacağına dava konusuna göre değişeceği, sorumlu idarenin bütçe imkânları ve ödeme konusundaki tutumu, alacak veya tazminatın ödemenin gecikmesiyle değer kaybedip kaybetmediği, davanın kararın icra safhasıyla beraber toplam süresi ile kararın icrasında geçen süre gibi somut dava koşullarına göre değişeceğinin kabul edildiğini belirtilerek,

35. Belirli bir takvime bağlı olmaksızın değişen miktarlarda ödemelerin devam edilmesi, ödemelere devam edileceği yönünde taahhüt verilmesi ile birlikte bütçe imkânlarının yeterli olmaması savunmaları şikâyetçilerin alacağına makul sürede karşılanmamasının mazereti olarak kabul edilmemiş ve ödeme takviminin belirlenmemesi ve takvime bağlı bir ödeme planı yapılmış olsa dahi idarenin aksine davranışının yaptırıma bağlanmaması durumunun **öngörülebilirlik ve hukuki güvenlik ilkelerine** aykırı olduğu belirtilerek Belediye tarafından gerekçe gösterilmeksizin dört yılı aşkın süre boyunca tazminatın ödememesi adil yargılanma hakkının ihlali olarak değerlendirilmiştir.

36. 17 inci paragrafta yer verilen mevzuat hükmüne göre: Kesinleşen mahkeme kararlarına istinaden ödemelerde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması halinde, başvuruya konu İdare için en son kesinleşmiş bütçe giderleri toplamının en az yüzde ikisi oranında yılı bütçelerinde pay ayrılacağı, kesinleşen alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması halinde, ödemelerin, sonraki yıllara sari olacak şekilde, garameten ve taksitlerle gerçekleştirileceği, Taksitli ödeme süresince, ayrıca kanuni faiz ödeneceği, İdare tarafından, mahkeme kararı gereğince nakdi ödeme yerine, üçüncü fıkrada belirtilen diğer uzlaşma yollarının da teklif edilebileceği açıktır.

37. **Kurumumuzca yapılan değerlendirme neticesinde;** mahkemece hükmedilen tazminat tutarının tamamının icra takibine rağmen yaklaşık 6 yıldır ödenmediği, ödemelerin her yıl bütçeye göre düzenli olarak yapılmadığı, tazminat bedelinin taksitlendirilerek bir ödeme planına bağlanmadığı, başvurana uzlaşma teklifinde bulunmadığı, böylece başvuranın alacağına ulaşmada bir belirsizlik yaşadığı, kişi yararı ile kamu yararı arasındaki dengenin kişi aleyhine bozulduğu, tazminat ve faiz ödemesinin uzun yıllara yayılması ile birlikte bu süreçte taşınmazın rayiç değerinde meydana gelecek değer artışı ile birlikte ödenen faizin yetersiz kalabileceği, anayasal hak olan mülkiyet hakkını sınırlandırıldığı ve tasarruf hakkını ortadan kaldırıldığı tespit edilmiştir. Bütçe imkânlarının yeterli olmaması gerekçesi ile gerçekleşen bu durumun, yukarıda yer verilen Mahkeme ve Kurumumuz kararı doğrultusunda hukuki güvenlik ilkesi, mahkemeye erişim hakkı ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiği tespit edilmiştir.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

38. İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; İdarenin, kanunlara uygunluk, ölçülülük, **yetkinin kötüye kullanılmaması, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, makul sürede karar verme, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi ilkelerine** uymadığı tespit edildiğinden, İdarenin bahse konu ilkelere uygun davranması önerilmektedir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

1. 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Kararın idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup Kocaeli İdare Mahkemelerinde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle;

Başvurunun KABULÜNE,

Başvuranın, kesinleşen mahkeme ilamına göre arta kalan alacağının tamamının en kısa sürede ödenmesi hususunda GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE TAVSİYEDE BULUNULMASINA,

Kararın BAŞVURANA, GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE ve bilgi için MALİYE BAKANLIĞINA tebliğ edilmesine,

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Gebze Teknik Üniversitesi Rektörlüğünce bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır

Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi